

Література

1. Имитационно-игровое обучение в высшей школе: Учебное пособие / Л.В.Кондрашова, М.Г.Виевская, Л.А.Савченко. - Кривой Рог, 2001. – 194 с.
2. Карпенко Л.А. Словарь по психологии. - М.: Просвещение, 1992. – 324 с.
3. Эльконин Д.Б. Психология игры. - 2-е изд. - М.: Гуманит.изд. центр ВЛАДОС, 1999. - 360с.

И.С.Зоренко

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ЗАНЯТИЙ-ПРОЕКТОВ В ПЕДАГОГИЧЕСКОЙ ВЫСШЕЙ ШКОЛЕ КАК СПОСОБА РАЗВИТИЯ ТВОРЧЕСКИХ СПОСОБНОСТЕЙ СТУДЕНТОВ

У статті розкриваються можливості використання на заняттях з англійської мови проектів, які сприяють розвитку творчих здібностей студентів. Автор запропонувала різноманітні заняття-проекти ("Спорт", "Моя сім'я", "Моє місто", "Знайомі прізвища", та інші); запропонована методика їх впровадження в практику вищої школи.

The article investigates the problem of developing students' creative abilities in terms of project work. This type of activity enables a teacher to solve not only the problem of student talking and better quantity and quality of the language used in class but developing students' creative abilities as well.

Процесс преподавания иностранного языка в педагогическом вузе направлен на формирование у студентов коммуникативной, лингвистической и лингвострановедческой компетенцией, то есть способности воспринимать и порождать иноязычную речь в соответствии с условиями речевой коммуникации; овладение системой языка и правилами его функционирования, формирование знания особенностей социокультурного развития страны изучаемого языка в современных условиях; развитие всех сторон личности студентов.

Для реализации поставленных целей и задач необходимо умело использовать и комбинировать в учебно-воспитательном процессе обучения современные формы, методы, приемы и средства обучения. Учебный процесс при этом становится коммуникативно-направленным, ситуативно-ролевым, сочетающим аудиторную и внеаудиторную работу студентов при увеличении объема самостоятельной работы.

Все выше перечисленные цели и задачи могут быть реализованы в ходе организации и проведения занятий-проектов, которые предполагают наличие конкретной цели по использованию языка в его коммуникативных функциях; знакомство с ранее неизвестным, иноязычным; совместное планирование и моделирование учебного процесса; поиск студентами дополнительной информации по избранной теме на основе использования различных средств обучения; словарей, справочников, камер, компьютеров, интернета и т.д.

Проект - это самостоятельно планируемая и реализуемая обучающимися работа, в которой речевое общение включено в интеллектуальный контекст другой деятельности [1,10]. Результатом занятий-проектов выступает совместный продукт, представленный в виде газеты, компаса, постера, фильма, теле-радиопередачи, представления и т.д.

Основываясь на понимании того, что сейчас во всем мире стала актуальной задача обновления содержания образования, понимаемого не только как сумма знаний, объем некоторой информации, запоминаемые учащимися, но и как деятельность школьников, а также их эмоции и отношение к изучаемому материалу. Реализация проектно-исследовательской технологии начинается с разработки проекта освоения большой темы или раздела образовательной программы по конкретному учебному курсу. Преподаватель готовит предварительный план раскрытия темы, согласует его с учениками. Последние вносят свои коррективы, предложения, предполагают

способы выполнения заданий. Студенты распределяются по микрогруппам, где намечают контуры будущего результата, договариваются о формах подведения итогов. Творческий характер деятельности усиливает мотивацию участия. Проектно-исследовательская технология позволяет решать ряд специфических и очень важных образовательных задач, а именно: выдвигать темы проектов; определять свою позицию; вырабатывать самостоятельный взгляд на решение проблемы и в тоже время понимать роль и значение групповой работы.

В настоящее время метод проектов все чаще и чаще рассматривают как систему обучения, при которой студенты приобретают знания и умения в процессе планирования и выполнения постепенно и последовательно усложняющихся практических заданий - проектов.

Т.А.Новикова в своем исследовании описывает интересный опыт телекоммуникационных проектов, спецификой которых является то, что в них используется межотраслевая и межрегиональная информация. Это могут быть, по мнению автора статьи, наблюдения за природным, физическим, социальным явлением, его анализ, требующих сбора различных данных в разных регионах для решения поставленной проблемы; сравнительное изучение эффективности использования альтернативных способов решения проблемы и т.д. Информационные и коммуникационные технологии выступают в данном случае основным инструментом работы, а приобретение опыта их использования в нетипичной ситуации - смыслом проекта. В данных проектах велика роль исследовательской составляющей.

Технологии организации собственно исследовательских проектов посвящена работа И.Д.Чечель, в которой автор, определяя проект как буквально "брошенный вперед", т.е. прототип, прообраз какого-либо объекта, вида деятельности, рассматривает его функцию, типы, виды, формы включенности в учебный процесс, период времени, педагогически целесообразного для развертывания

проектной технологии. С точки зрения автора, проект способствует активизации познавательной деятельности и одновременно способствует формированию определенных личностных качеств. В случае разработки и защиты групповых проектов развивается умение работать в коллективе; ощущать себя членом команды; брать ответственность за выбор решения на себя; разделять ответственность с другими; анализировать результаты деятельности и др.

В ходе проектирования (по И.Д.Чечель) самым сложным для преподавателя является выполнение роли независимого консультанта, удерживающего от подсказки даже в случае, если ученики "идут не туда". Для ученика же трудностями могут быть: а) постановка ведущих и текущих (промежуточных) целей и задач; б) поиск пути их решения; в) осуществление оптимального выбора или наличия альтернатив; г) аргументация выбора; д) сравнение полученного результата с требуемым; е) корректировка (при необходимости результата); ж) объективная оценка самой деятельности и другие позиции.

Таким образом, даже совсем краткий ретроспективный анализ проблемы учебных проектов показывает, что учебным результатом выступает опыт приобретения проектировочной деятельности, способность создавать и защищать собственный продукт, а не достигнутая в ходе реализации учебного проекта практическая польза в каком-либо вопросе. Хотя, безусловно, нельзя ее отрицать, это важно для проектировщика. Это важно для школы, если проект школьного уровня, для вуза, если это высшая школа, но куда важнее приобретенная в ходе его выполнения способность к творчеству, развитию коммуникативности. Таким образом, в образовательном процессе практическая польза проекта становится средством достижения обучающих целей проектной технологии.

Так на четвертом курсе факультета иностранных языков и Криворожской высшей педагогической школе при

изучении темы "Моя школа!" перед студентами была поставлена задача: представить коллажи по исследуемой проблеме, отражающие месторасположение и девиз, внешний вид и учебные кабинеты школы, их отношение, школьный коллектив и его проблемы, занятия учащихся в свободное время. На итоговом занятии осуществлялась защита коллажей с использованием песен, стихотворений, различных видов высказываний на изучаемом иностранном языке.

Умение самостоятельно работать с дополнительными источниками, проводить мини-исследования, обобщать их результаты, реализовывать свой творческий потенциал - все это продемонстрировали студенты при работе над проектом, не управляемым со стороны преподавателя, по теме: "Мой любимый город Кривой Рог. Лицо города". Каждая подгруппа выбрала одно из предположенных направлений работы: географическое положение; история и будущее города Кривого Рога; достопримечательности города; крупнейшие предприятия; учебные заведения; молодежь города; средства массовой информации; проблемы горожан; гости города.

Работа над проектом предполагала проведение социальных исследований, посещение учебных заведений и предприятий, телестудии и редакции газет, знакомство с материалами исторического музея города Кривой Рог и т.д.

Предлагаем тематику заданий-проектов, проектов конкурсов, которые можно использовать на занятиях по иностранному языку в педагогическом вузе:

"Спорт"

1. Реклама любимого вида спорта. 2. Интервьюирование преподавателя физического воспитания или студента-спортсмена. 3. Составление "рецепта молодости".

"Хобби"

1. Проведение читательской конференции на основе подготовленных докладов по теме "Мой любимый писатель". 2. Окончание рассказа М. Твена "Средневековой романс" (счастливый - несчастливый конец). 3. Проведение в группе

конкурса-соревнования на лучшего переводчика, писателя, поэта. 4. Написание реферата на тему: "Мой любимый художник".

"Школа"

1. Оформление визитной карточки студента факультета иностранных языков. 2. Презентация проекта вуза XXI столетия.

"Внешность"

1. Составление кроссворда, ребуса по теме "Внешность". 2. Описание внешности, характера, привычек известного певца, актера, студента группы без указания имени характеризуемого человека. 3. Воспроизведение внутреннего монолога персонажа (старика, ребенка, женщины), изображенного на фотографии. Аргументация содержания монолога. 4. Проведение заседания клуба "Моя семья". Откровения маски (студента) на тему "Внешность обманчива".

"Отели"

1. Составление текста рекламы гостиницы, в которой вы обычно останавливаетесь. 2. Подготовка проекта "Как улучшить качество услуг в украинских гостиницах". 3. Воспроизведение монолога неодушевленного предмета (подушки, телевизора, крана и т.д.) о жильцах, проживающих в номере гостиницы.

"Кино"

1. Написание рецензии на "фильм года". 2. Составление текста антирекламы самого неудачного фильма. 3. Подготовка сообщения о самых известных телепередачах и их ведущих с последующим проведением пресс-конференции.

Проект конкурса "Учитель III тысячелетия" (домашнее задание)

Участвуют по 10 человек от каждой команды. Критерии оценки: соответствие выступления предложенной теме, педагогическая направленность выступления, оригинальность предложений композиции, сплоченность

команды. Максимальная оценка - 5 баллов. Время на подготовку - 5 дней. Время выступления - 5 минут.

Проект конкурса "Символ педагогической профессии"

Участвую по 3 человека от каждой команды. За час до начала конкурса они получают задание - изобразить на 1/4 листа ватмана эмблему - символ педагогической профессии и готовятся к его защите на конкурсе.

Критерии оценки: соответствие изображения предложенной теме, аргументированность и убедительность защиты, оригинальность защиты. Максимальная оценка - 3 балла. Время выступления - 3 минуты.

Проект конкурса "Учитель, ты - эрудит!"

Участвуют по 2 человека от каждой команды. Им предлагается письменно ответить на 20 вопросов по темам курса "Введение в педагогическую профессию" из различных областей знаний.

Критерии оценки: точность и правильность ответа. Максимальная оценка - 4 балла (0,2 балла за каждый правильный ответ). Время выступления - 10 минут. Примечание: конкурс проводится одновременно с конкурсом "Знакомые имена".

Проект конкурса "Знакомые имена"

Участвуют по 2 человека от каждой команды, которым предстоит за 1 минуту дать максимальную информацию о педагогической деятельности и педагогических идеях одного из известных педагогов (например, К.Д. Ушинского, Л.Н. Толстого, А.С. Макаренко, Я. Корчака, В.А. Сухомлинского, Ш.А. Амонашвили и др.). Очередность выступления и карточка с именем педагога определяется путем жребия.

Критерии оценки: глубина и точность информации, умение преподнести данную информацию. Максимальная оценка - 2 балла. Время выступления - 2 минуты. После проведения конкурса жюри подводит общие итоги.

Газета "Портрет современного учителя"

Газета может быть по иностранному языку. Оформляется она на листе ватмана. В газете должна быть

отложена педагогическая деятельность конкретного учителя или нескольких учителей школ г. Кривой Рог (фамилия, имя, отчество учителя, его биография, особенности педагогической деятельности, личностные качества, пожелания будущим педагогам, девиз или жизненное кредо и т.д.).

Критерии оценки: глубина содержания, оригинальность и эстетичность оформления, разнообразие жанров (рисунки, фотографии, аппликации и т.д.), творчество. Максимальная оценка - 5 баллов.

Примечание: На оформление газет дается неделя, до начала конкурса они вывешиваются на стене с тем, чтобы жюри и зрители могли ознакомиться с их содержанием. В газетах должны быть написаны фамилии студентов, принявших непосредственное участие в выполнении данного задания.

Педагогическая реклама учебного заведения, учебного пособия, школьного предмета, детской книги (сценическое выступление)

Участвуют представители четырех команд, количество участников не ограничивается. За три дня до начала конкурса участники получают задание - показать на сцене педагогическую рекламу учебного заведения, учебного пособия, школьного предмета, детской книги.

Критерии оценки: соответствие рекламы предложенным темам, сценическое решение номера и мастерство исполнения, педагогическая направленность, оригинальность, остроумие. Максимальная оценка - 5 баллов. Конкурс оценивает жюри.

Проект интеллектуального конкурса

Каждой команде необходимо письменно ответить на 20 вопросов, которые позволяют проверить знания студентов по курсу "США".

Критерии оценки: точность и четкость ответа. Максимальная оценка: 4 балла (0,2 балла за каждый правильный ответ). Время на ответ - 5 минут.

Проект конкурса эмблем, символов педагогической профессии

Участвуют все студенты первого курса. Им дается задание - изобразить символ или эмблему педагогической профессии и подготовить их защиту. Все эти эмблемы и символы выставляются на конкурс, и жюри определяет победителей (личное и командное первенство - 1, 2, 3 места).

Критерии оценки: соответствие предложенной теме, содержательность, оригинальность и творчество, эстетичность, выразительность. Максимальная оценка - 5 баллов.

О высоком потенциале занятий-проектов свидетельствуют результаты анкетирования, проведенного среди студентов. Большинство из них (98%) отметили, что занятия-проекты стимулируют интерес к выбранной теме, способствуют развитию творческих способностей, сплачивают коллектив, формируют чувство ответственности и самостоятельности, помогают каждому проявлять свою индивидуальность. Вместе с тем студенты отмечают и существенные недостатки данной формы обучения: отсутствие необходимого объема литературы по исследуемой проблеме, большие временные затраты.

Оптимальным с точки зрения студентов, является частично управляемый со стороны преподавателя проект, предусматривающий изучение списка литературы, определение совместно с ним "шагов" в ходе подготовки проекта и, наконец, определение конечных результатов деятельности. Формы предъявления могут выбираться самими обучающимися. Полученные результаты исследования убеждают в том, что занятия-проекты должны быть неотъемлемой частью учебно-воспитательного процесса.

Литература

1. Зимняя И.А. Проектная методика обучения английскому языку// Иностранные языки в школе. - 1991. - № 3. - С. 9-15.

ТЕХНОЛОГІЯ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ВЧИТЕЛЯ-КЛАСОВОДА

В статті пропонується програма реалізації організованої технології психологічної підготовки майбутнього вчителя початкових класів. Програма об'єднує 4 блоки детермінуючих процес підготовки спеціаліста.

The article deals with the programme of realization of the original technology of future elementary school teachers preparation. The programme unites four blocks, which determine the process of the preparation of a specialist.

Основним завданням досліджуваної нами проблеми є забезпечення цілеспрямованого організаційного та систематично здійснюваного процесу з метою озброєння вчителів-класоводів психолого-педагогічними знаннями, вміннями та навичками, що підсилює психологічну компетентність сучасного вчителя початкових класів.

Ми зробили спробу розробити стратегію підвищення психологічної компетентності вчителів-класоводів як найбільш важливий і складний елемент будь-якої технології взагалі. Запропонована нами стратегія розроблена у вигляді програми, яка відображає специфіку даного виду діяльності вчителя-класовода, її зміст і форми реалізації:

Зміст програми

Блок 1. „Підвищення теоретичного рівня (психологічних знань вчителя-класовода)“

Мета: У зв'язку з необхідністю підвищення рівня теоретичних знань створити міні-словничок психологічних термінів.

Заняття 1. Активізація та відпрацювання психологічної термінології.

Ведуча діяльність – діяльність, яка найбільшою мірою сприяє психічному розвитку дитини на даному періоді її життя, і яка веде за собою розвиток.

Соціальна ситуація розвитку – переважаючий на даному віковому етапі тип спілкування.

Новоутворення – показники психологічного розвитку.

Вікова криза – період у житті дитини, коли протягом відносно короткого часу розвиток набуває бурхливого, стрімкого кризового відтінку.

Сенситивний період розвитку – найсприятливіший вік для розвитку тих чи інших психічних функцій.

Особистісний підхід передбачає допомогу учневі в усвідомленні себе особистістю.

Особистісно-орієнтоване навчання має забезпечити розвиток і саморозвиток особистості учня, ґрунтуючись на виявлених індивідуальних особливостях дитини.

Молодший шкільний вік - (6) 7 – 10 років), що відповідає періоду навчання у початковій школі.

Навчальна діяльність – діяльність учнів, спрямована на систематичне й цілеспрямоване засвоєння знань і способів розв'язування навчальних завдань; провідний вид діяльності у молодшому шкільному віці.

Заняття 2. Уміння орієнтуватися у психологічних особливостях молодших школярів за схемою.

Орієнтація системи психологічних знань на підвищення ПКУ.

Психологія молодшого школяра

Молодший шкільний вік 7 – 10 років - сензитивний період для розвитку логічного мислення; **новоутворення**: логічне мислення, довільність, рефлексія; **соціальна ситуація розвитку** - налагодження контактів з однолітками і дорослими. Самооцінка (завищена).

Вчитель-класовод найреферентніша особа:

1. **Організовує**: особистісно-орієнтоване навчання.
2. **Забезпечує**: розвиток кожної дитини з урахуванням її вікових та індивідуальних особливостей та орієнтацію на можливості і творчі здібності кожної дитини.

Блок II. „Психодіагностика – основний засіб вдосконалення психологічної компетентності”

Мета: вивчення особистості молодшого школяра за допомогою методики „Вибір” (І.Д.Бех)

Заняття 3. Обговорення плану дій та підготовка учнів до діагностування.

Психодіагностична пропедевтична робота з учителем молодших класів. Ознайомлення другокласників з методикою „Вибір” з метою виявлення ставлення молодших школярів до суспільно прийнятих норм, пов’язаних з моральними якостями.

Вчитель має систематично відстежувати та фіксувати поведінку молодших школярів у різних ситуаціях шкільного життя, позашкільних взаємин і класифікувати їх згідно з нормативами поданої діагностичної процедури.

Заняття 4. Активізація та зближення індивідуальної діяльності окремих вчителів-класоводів. Підготовка до обміну думками, досвідом, інформацією.

Презентація в колі спілкування з іншими вчителями свого педагогічного стилю, свого „Я”, своїх недоліків та труднощів у практичній діяльності (діагностування особистісного розвитку учнів свого класу).

Блок III. „Ставлення вчителя до своєї психологічної компетентності”

Мета: активізація та зближення групи вчителів початкових класів у вирішенні психодіагностичних проблем.

Заняття 5. Підвищити психологічну грамотність вчителів.

Відпрацьовуються перші враження одне про одне, група виконує психологічні вправи (створити з учнів, з вчителів „психологічний букет”; організувати „куточок гарного настрою”; на „психодіагностичній галявині” розташувати об’єкти (учні) залежно від рівня сформованості певної особистісної якості дитини).

Заняття 6. Підвищувати сенситивність до дитини та її проблем.

Обмінюватися враженнями про попередні заняття. Перевірити володіння понятійним апаратом засвоєння

психологічних термінів, використання їх на практиці (в процесі дружньої бесіди, обміну пізнавальною інформацією, психологічною літературою і т.ін.).

Блок IV. „Гіперсоціалізація, або найвищий щабель у розвитку психологічної адаптації вчителя-класовода”

Мета: активізація і зближення вчителів-класоводів у організації особистісно-орієнтованого навчання на діагностичній основі.

Заняття 7. Зменшувати тривожність, невпевненість в собі (своїй психологічній грамотності), долати суперечності деяких вчителів щодо здійснення психодіагностики учнів у навчально-виховному процесі.

Презентація кожним вчителем своєї психологічної компетентності гарного настрою, Я-концепції, психологічних знань та переваг учнів свого класу. Моніторинг формування особистості учня. Виконання психологічних вправ (передати почуття „задоволення”, „радості”, „перемоги”, „гарного настрою”, „впевненості в собі”).

Заняття 8. Розвиток психологічної компетентності вчителя.

Обговорення теми методом групової дискусії „Основні психологічні моменти у підвищенні ПКУ”.

Підвищення самостійності вчителя-класовода. Психологічні прийоми: вираження свого ставлення до вчителя-колеги, до директора школи, до учня свого класу, до шкільного практичного психолога, до самого себе. Головне - звернути увагу на те, чи особа, чия самооцінка висока, відчуває себе необхідною, потрібною, чи вона довіряє собі і тим, хто її оточує, чи здатна просити допомоги і розраховує на взаєморозуміння й підтримку. Тому, хто має низьку самоцінність, стає важко зрозуміти й підтримати іншого, прийняти складні самостійні рішення, тому така людина ображає, принижує інших, принижує себе, вона агресивна й зла.

У групі вчителів можуть бути використані такі методи і прийоми роботи: бесіди на різні теми: „Карта вашої психологічної компетентності”, „Ваші учні очима самих учнів”, або „Ваша психологічна грамотність очима учнів та

колег” (з елементами коментування); групові дискусії, аналіз психологічних ситуацій, бібліотерапія, ігрові прийоми.

Література

2. Бех І.Д. Від волі до особистості. –К.: Україна – Віта, 1995. – 202с.
3. Бех І.Д. Особистісно зорієнтоване виховання. –К.: ІЗМН, 1998. – 221с.
4. Державний стандарт початкової загальної освіти //Поч.шк. – 2001. - №1. – С.28 – 29.
5. Довгополий В.Г. Початкова школа в системі нової школи // Нива знань. - №4. – С. 3 – 4.
6. Концепція 12-річної середньої загальноосвітньої школи //Освіта. - 30 серпня. – 6 вересня. – 2000. – С. 3 – 4.

О.В.Пахомова

ЗАСОБИ ФОРМУВАННЯ СТІЙКОЇ МОТИВАЦІЇ У СТУДЕНТІВ ПРИ ВИВЧЕННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

В статтє рассматриваются основные условия формирования стойкой мотивации при изучении английского языка, этапы и уровни ее формирования, некоторые методы ее формирования и поддержания на стабильном высоком уровне.

The article reveals definite aspects in formation of steady student motivation while studying the English language, some terms and steps in its forming, the definite methods and criteria of its development and keeping on the constantly high level.

Зміни в міжнародних відносинах між країнами, загальний швидкий розвиток науки і техніки, гуманітарна спрямованість світового культурного процесу привели до підвищення ролі міжнародного спілкування, а внаслідок цього - зростання інтересу до вивчення англійської мови як засобу світової комунікації.

Підтримання стійкого професійного інтересу до вивчення англійської мови сприяє найбільш успішному її оволодінню, оскільки висока мотивація є основною умовою

вдалого навчання англійської мови. Тому висока мотивація та постійний стійкий інтерес до англійської мови, що вивчається, збільшує відповідальність викладача у цілому навчальному процесі.

Мета цієї статті – стежити загальні умови й основні етапи та методи формування мотивації при навчанні англійської мови як професійної на гуманітарних та перекладацьких факультетах на першому етапі навчання в ВНЗ.

Слід зазначити, що проблему мотивації як психологічної умови діяльності людини досліджували такі видатні вчені, як А.А.Леонтьєв, П.Я.Гальперін, М.А.Давидова, А.Р.Лурія, А.М.Матюшкін, Н.Ф.Тализіна.

Мотивація – це умова будь-якої людської діяльності [4,69], висока мотивація є необхідною передумовою успішного навчання англійської мови. Як відомо, продуктивне вивчення англійської мови завдячує змісту навчання, вдосконаленням методикам та засобам, але все ж таки значною мірою воно залежить від високого рівня мотивації.

Формування мотивації теж має деякі основні умови. По-перше, цьому можуть сприяти зовнішні чинники, такі як: престиж професії, цікава високооплачувана робота в майбутньому, перспективи подорожі за кордон, а також заохочування батьків та друзів. Не слід відкидати той факт, що близьке оточення відіграє важливу роль у формуванні стійкої мотивації. Ставлення сім'ї, друзів до особистого вибору студента англійської мови як професійної діяльності може позитивно, або, навпаки, негативно вплинути на подальше формування мотивації та навчання в цілому. По-друге, внутрішні фактори, до яких перш за все відносяться: індивідуальні психологічні особливості, здібності та нахили студентів, тобто, гуманітарний, технічний „склад розуму”, а також, первісний інтерес до мовної форми діяльності та вивчення англійської мови. До зовнішніх чинників слід також віднести заохочення та похвалу вчителя, у поєднанні з індивідуальним підходом, а також не менш важливим

внутрішнім фактором постає здорова амбітність студентів, яка стимулюється конкуренцією між студентами в навчальному колективі.

Виходячи з внутрішніх та зовнішніх умов, формування мотивації повинно проходити в два етапи і має два рівні. Перший рівень мотивації відбиває поверхові інтереси до вивчення англійської мови, як наприклад, добрі оцінки, матеріальні нагороди від батьків та ін. На цьому рівні відбувається перший етап формування мотивації - матеріально-практичний.

У рамках першого етапу інтерес студентів спрямований на суто практичні цілі та задачі: отримання високої оцінки чи похвали вчителя, повага навчального колективу тощо, та на майбутні досягнення: отримання хорошої роботи, високої зарплатні і т. ін.

На подальшому етапі навчання мотивація повинна переходити на внутрішній рівень, що відбувається на другому етапі формування мотивації – емоційно-потребний. На цьому етапі інтерес студентів зміщується з матеріально-практичної зацікавленості на емоційне задоволення від самого процесу навчання. Студент вдовольняє потребу в навчанні як такому, коли акцентується процес навчання, коли він є самоціллю й результатом одночасно.

Перехід на другий етап формування мотивації є найбільш важливим для успішного оволодіння англійською мовою. Але перший етап від цього на менш значущий, оскільки, беручи до уваги суто індивідуальні психологічні властивості студентів, перший етап стає сходинкою до переходу на другий. Однак, слід зазначити, що деякі студенти мають мотивацію другого рівня вже з самого початку навчання в ВНЗ. Отже, при умові здійснення переходу від першого рівня мотивації до другого, можна говорити про формування стійкої мотивації та постійного інтересу до вивчення англійської мови.

Ми підкреслюємо якісну різницю між високою мотивацією та стійкою мотивацією. Бо високий рівень мотивації ще не може вважатися стійким. Як і у всіх

психічних процесах, в процесі існування мотивації спостерігається деяка циклічність, тобто є певні закономірні етапи чи стадії: від виникнення через зростання - до спаду та знов підвищення. Загалом, ця циклічність може бути визначена як: підвищення інтересу – стійке положення – спад інтересу. Слід підкреслити, що існування мотивації – це динамічний процес, тому слід діалектично підходити до розуміння етапів спаду, які є закономірно зумовленими особливостями психічних процесів. Але слід вчасно попереджувати перехід від спаду інтересу до його остаточної втрати. Як зазначають Н.А.Ігнатюк та Н.Д.Соловйова, „щоб (вчительський) вплив був позитивний, викладач будь-якої дисципліни повинен володіти прийомами активізації й удосконалення психічних функцій” [3,64]. Тобто у випадку неадекватних прийомів розвитку мотивації, вона може падати.

Що ж може бути ефективними засобами формування мотивації у студентів при вивчення англійської мови?

Висока мотивація студентів при оволодінні англійською мовою зумовлюється змістом, характером та організацією процесу навчання, а також умовами, в яких він проходить. Тобто задля формування високої мотивації вивчення англійської мови вчитель повинен створити сприятливу навчальну атмосферу на заняттях та підтримувати доброзичливі міжособисті відносини як між членами навчального колективу, так і між самим колективом, з одного боку, й собою, з іншого. Індивідуальний підхід до кожного студента допоможе вміло здійснювати, так би мовити, „психологічне балансування” між необхідною похвалою слабкому студенту та поміркованим критичним зауваженням сильному студенту.

Отже, атмосфера довіри й вимогливості, доброзичливої ділової критики, високого ступеня взаємодопомоги й відповідальності буде сприяти не тільки стимуляції підвищення рівня мотивації, а й підтриманню її на стабільному високому рівні. Така позитивна психологічна

атмосфера багато в чому визначається рівнем комунікативної культури викладача.

В аспекті підвищення й утримання стабільної мотивації, треба також приділяти увагу матеріалу, що вивчається. Програмою вивчення англійської мови передбачається сталий набір тем, що не завжди викликають інтерес у студентів. Завдання викладача - підійти до викладення таких тем неформально, знайти „точки дотику” інтересів студентів з різними аспектами проблеми, що вивчається. Тобто, персоніфікувати її, зробити її доступною й зрозумілою, „повернути її обличчям” до студента. Наприклад, на таких темах, як “Clothes and Fashion” та “Travelling” треба акцентувати такі питання:

1. What kind of clothes do you prefer wearing?
2. What would you wear in such an occasion as: birthday party, summer picnic, rock-concert, your friend's parents anniversary?
3. Where were you the previous summer/vocation?
4. Where are you going to travel the next year?
5. What impressed you most during your last traveling?

Тобто повертати тему так, щоб вона ставала особисто-забарвленою, ставити проблему особистого вибору в тій чи іншій проблемній ситуації.

Також важливу роль у формуванні стійкої мотивації відіграє не тільки фаза введення, інтродукції матеріалу, а також фаза актуалізації. Першочергове значення на цьому етапі надається творчим завданням різного виду, діловим та рольовим іграм. В цілому, творчий підхід викладача до процесу навчання сприяє виникненню, підвищенню та підтриманню високої й стійкої студентської мотивації. Проблему творчості вчителя докладно розглянуто в працях Г.Костюка, М.Леонтьєва, С.Максименко, Л.Рувінського, Ш.Амонашвілі, І.Волкова, Є.Льїна, М.Скаткіна.

Загалом, всі методи підтримання стійкої мотивації вивчення до англійської мови як професійної, можна поділити на дві групи:

1 група. Психологічні прийоми та методи, до яких можна віднести: індивідуальний підхід, демократичний тип спілкування, створення доброзичливого клімату в навчальному колективі.

2 група. Методико-педагогічні методи, з яких можна виділити загальні дидактико-педагогічні методи: посиленість завдань та матеріалу, що вивчаються, поступове зростання складності навчальних задач та вправ, а також особистий вчительський приклад. І це дуже важливо, бо якщо вчитель сам любить мову та отримує насолоду від її викладання, то він подає позитивний приклад студентам, стимулює їх зацікавленість і мотивацію. А також такі методичні прийоми, як: різноманітність засобів викладання та закріплення матеріалу, творчі завдання, ділові й рольові ігри та системний поточний контроль, який може бути не лише ефективним засобом перевірки знань та навичок, а й не менш дієвим способом стимуляції мотивації першого рівня.

Таким чином, ми дійшли висновку, що формування стійкої та високої мотивації до вивчення англійської мови може бути здійснено тільки за умов комплексного та інтегрованого використання всіх зазначених вище психологічних, методико-педагогічних прийомів та методів та за умов створення сприятливої атмосфери навчання.

Література

1. Гальперин П.Я. Введение в психологию. М.: Изд-во Московского госуд.универ-та, 1976. – С.25.
2. Дьяченко М.И., Кандыбович Л.А. Психология высшей школы: Учебное пособие для вузов. – 2-е изд., перераб. И доп. – Мн.:Изд-во БГУ, 1981. – С.383.
3. Ігнатюк Н.А., Соловійова Н.Д. Активізація розумової діяльності студентів на практичних заняттях з іноземної мови.// Педагогіка вищої та середньої освіти. Збірник наукових праць. Вип..№5. – Кривий Ріг: КДПУ, 2003. – С.302.
4. Леонтьев А.А. Психология общения. М.: Смысл, 1997. – С.118.

5. Матюшкин А.М. Актуальные проблемы психологии в высшей школе. М.: Знание, 1997. - С.91.

Т.Й.Рейзенкінд, Д.А.Девякович

ЕЛЕКТРОННІ ПРИСТРОЇ ЯК ІНСТРУМЕНТАРІЙ УПРОВАДЖЕННЯ ОСОБИСТІСНО ОРІЄНТОВАНИХ СИТУАЦІЙ У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ ВЧИТЕЛЯ МУЗИКИ

В статтє рассматриваются пути стимулирования педагогических ситуаций на основе стратегии личностно-развивающего обучения с применением компьютерных технологий. Авторами описываются варианты организации задачного подхода в профессиональной подготовке учителя музыки. Выявляется эффективность использования электронных устройств как инструментария организации личностно-ориентированной ситуации в формировании таких показателей личности учителя, как способность к самоактуализации, самооценки, проектировать новые творческие задания.

In article ways of stimulation of pedagogical situations are considered on the basis of strategy of individuality-developing training with application of computer technologies. Authors describe variants of the organization tasked the approach in vocational training the teacher of music. Efficiency of use of electronic devices as toolkit of the organization of a individuality-guided situation in formation of such parameters of the person of the teacher as ability to self-actualization, a self-estimation, to project new creative tasks comes to light.

Однією з головних сучасних педагогічних проблем є особистісна орієнтація процесу навчання й виховання, що передбачає доцільність розвитку самобутності суб'єкта. Це складає зміст надпредметного результату розкриття внутрішнього світу особистості, й розглядається як формування концепції власного "Я".

Ми у своєму дослідженні наголошуємо на інформативності оволодіння знаннями, що повинно